

A KISDEDÓVÁSÜGY REFORMJA.

Ritka egyértelmű örömmel alkotta meg a magyar törvényhozó testület épen egy évvel ezelőtt az 1891. XV. t. cz.-et, mely a kisededóvás ügyének rendezését és állami felügyelet alá vételét elrendelte. Az összes felszólalók — a néhány separastikus érzelmű szász képviselő kivételével — örömüknek adtak kifejezést, hogy e fontos reformmunkával a művelt külföld nagy részét megelőztük, s akadt ellenzéki képviselő is, ki a törvényjavaslatot benyújtó közoktatásügyi minisztert «honmentő eszméjeért» magasztalta.

Jól tudja mindenki, hogy a törvényhozó testület tagjai nem pædagogiai eszmékért lelkesedtek. Majdnem kivétel nélkül mindannyian — s első sorban a szászok is — a törvény politikai fontosságát mérlegelték, azon a nagyon általánosan elterjedt hitet táplálván, hogy az állami felügyelet alatt szervezendő kisededóvó intézetek a magyar állam nyelvének s az egységes nemzeti érületnek lesznek melegágyai. Ez a hit bizonyos fokig illuszió. A kisededóvás kétségkívül hamar megtanul bármely nyelven gagyogni társai között, de csaknem oly hamar el is feledí azt, ha később nincs alkalmára nyelvet gyakorolnia, hiszen még a nemzetiségi vidékeken felállított állami iskolák növendékeinek hasonlíthatatlanul nagyobb része is elfelejti az iskolában tanult magyar szót. A nemzeti érzelem fejlesztésére vonatkozólag még inkább áll ez a megszorítás. Tisztán politikai szempontból tekintve tehát a kérdést, habozás nélkül elmondhatjuk, hogy a kisededóvás jelen szervezete csak akkor lehet «honmentő tényező», ha utána vagy vele együtt egész sereg más törvényes intézkedés fogja támogatni.

Minket azonban nem érdekel közvetlenül a kérdés politikai része s a közoktatásügy érdekében megnyugvással vehetjük már magában véve azt a tényt is, hogy a kisededóvásnak eddig csaknem kizárólag társadalmi úton ápolt ügye törvény által rendeztetett, mely tény első sorban a pædagogiai működésnek biztosítását s legalább extensiv irányban való fejlesztését jelzi.

A culturalis fejlődést azonban törvények és rendeletek által csak bizonyos fokig lehet siettetni. A közművelődés általános terjedése s a nemzet vagyonoşodása sokkal nagyobb hatásuak e tekintetben, mint bármely állami gyámkodás. Legecatansabb példa erre

népoktatásügyi törvényünk, melyet immár 24 évvel ezelőtt alkotak meg s mindamellett még csak most tanácskoznak azon, hogy egyik legfontosabb intézkedését, a tanítók fizetésének csekély 300 forintnyi minimumra emelését, mi módon lehetne csakugyan teljesen érvényesíteni s — hogy még csak egy pár fontosabb részletet emeljünk ki — még ma is nagy kivétel a tankötelezettek rendszeres évi összeírása, nagy kivétel a jól vezetett ismétlő oktatás, a rendes 10 havi tanítás s népiskoláink ezreiben nagyon, de nagyon messze marad a tanítás eredménye attól, a mit a hivatalos tanterv legszerényebb mértéke szerint is jogosan megkövetelhetnénk.

Előre jósolható, hogy az 1891 : XV. t. cz. végrehajtásánál is, épen úgy, mint a népiskoláknál, évről-évre jelentékeny javulást fognak kimutatni, de évek s esetleg évtizedek fognak elmúlni, míg a törvény inteniói legalább nagyjából megvalósulnak. Hiszen, hogy csak egy példát említsünk fel, a kisededóvról szóló törvény bizonyos fokig kötelezővé tette a 3—6 éves gyermekeknek nyilvános intézetbe járatását, nem pædagogiai okokból, mert hiszen a józan pædagogia egyenesen azt követeli, hogy a kis gyermek minél tovább maradjon az anya vezetése alatt s a kisededóv csak segítségére legyen a szülőknek, ott is, ha az szükségesnek látszik, hanem kizárólag politikai és administratív okok következtében. S mi lesz az eredmény? Jelenleg is egy milliót jóval felülhaladó számot képviselne az így értelmezett «kisededóv kötelesek» száma. Most a kisededóv intézetekben (nagy számokban szólva) az állam, hatóságok s társadalom egyesülten mintegy 70,000 kisededet ápol félmillió forint évi kiadással, melyet részben 2 millió tőkésített vagyon kamatai fedeznek. Nem szükséges sokat számítanunk s láthatjuk, hogy ezen félmillió helyett a törvény fokozottabb követelményeit is tekintetbe véve, legalább 8—10 millió évi kiadás volna szükséges, ha a törvény betű szerint végrehajthatnék. Ki meri hinni, hogy ez egy-két esztendő alatt meglesz, különösen tekintetbe véve, hogy a számosabb s minden tekintetben fontosabb népiskolákra még most is csak 15—16 milliót költünk évenként, habár annak Eötvös lelkésítése óta folyvást gyűlő kamatozó vagyona már 50 milliót meghalad? S hogy illúziónk még jobban lelohadjon, maga a közoktatásügyi kormány, melynek feladata a kisededóv reformját minden téren megmozdítani, az 1892 iki költségvetésbe e célra 45,000 forintot vett fel, oly összeget, mely egy-két kisededóv képző intézet felállítására talán elegendő; de egy nagy országos mozgalom megindítására (tekintetbe véve, hogy annak nagy részét régebb kötelezettségei vészik igénybe) valóban elenyésző csekélység.

A kisededóv ügyének tervbe vett reformjánál ezen tapasztalat által is megerősített meggyőződésünk szerint tehát nem fektetünk túlságos súlyt a törvényre és annak végrehajtására minden irányban. Jó hatása meglesz kétségkívül, de hosszas idő s buzgó munkálkodás szükséges teljes életbeléptetéséhez.

Legfontosabb a törvény hatása abban a tekintetben, hogy a társadalmi működésnek s a kiseddóvás fejlődésének irányt ad. S nekünk ezt illik és kötelességünk kissé nagyobb figyelemben részesíteni.

A kiseddóvás hazánkban kezdetben, midőn azt angol példa után, de a continenst nagy részben megelőzve 1817-ben az áldott emlékű gr. Brunswik Teréz, Beethöven jegyese, nagy buzgalommal meghonosította, tisztán humanisztikus intézmény volt, oly célzattal, hogy a szegény sorsú szülők gyermekei, kik a szülők munkakeresete miatt napközben elhagyatottak voltak, kellő védelemben részesüljenek. Politikai célzata az intézménynek épen nem volt. Az első «angyal kert»-et, — így nevezték el a romanticismus korában élt alapítók az intézetet, — magyarul épen semmit sem értő német férfiak vezették s később is, midőn a 30-as évek végén e humanisztikus mozgalom országos jelleget nyert s oly határozott ellenzéki szellemű egyének állanak élére, minők Szentkirályi Mór és Kossuth Lajos, a nemzeti propaganda eszméje alig merült fel. De háttérbe szorult még a didaktikai elem is. Természetes, hogy az ápoltt kisededekkel foglalkozni kellett s e célból meghonosították a gyermekjátékokat s Pestalozzi elveinek hatása alatt a szemléltetés didaktikai eszközeit is, különös figyelmet fordítva a természetrajzi tárgyak mintáinak bemutatására, sőt 1836 óta előbb Tolnában, később Budapesten rendes képezdét tartottak fenn az óvók kiképzésére: mindazáltal a humanisztikus eszme folyvást előtérben maradt s a kiseddóvoi nevelés nem fejlődött ki valóságos rendszerré, csakis a gyermekjátékok, dalok és a (ma úgynevezett) beszéd- és értelemgyakorlatoknak többé-kevésbé kizárólag a gyakorlati józan ész segítségével eszközölt alkalmazására szorítkozva.

A hatvanas évek vége felé a 49-iki katasztrófa óta hanyatlásnak vagy legalább pangásnak indult kiseddóvás ügye egyszerre új lendületet nyert. Az alkotmányos korszak általános tevékenységi ösztöne mellett különösen a Németországban Marenholtz-Bülow bárónő által ugyanekkor nagy lendületet nyert Fröbel-intézetek meghonosítása okozta ezt. Az új elemnek három lényeges hatása volt kiseddóvás-ügyünkre. Az egyik az, hogy Fröbel didaktikai elvei, melyek tudvalevőleg Krause bölcsészeti rendszere alapján a kiseddóvás ügyét pädagogiai tudományyá tették, főképp Szabó Endre hatása alatt a kiseddóvo-képző intézetben s általa lassanként a kiseddóvo intézetekben is gyökeret vertek, bár a régi történetileg kifejldött eljárással sajátos módon összevegyítve, úgy hogy még napjainkban is nagy és lényeges különbségek vannak a magyar kiseddóvo intézetek s a német Fröbel-iskolák között. A másik igen lényeges eredmény volt a nők szereplésének bevonása. Magyarországon ugyanis, bár nő kezdte a mozgalmat, a nők még a társadalmi terjesztés terén is háttérbe szorultak. A nagy «kiseddóvo intézeteket terjesztő egyesület»-ben, mely gr. Festetich elnöklete alatt a képez-

dét is alapította, még Brunswik Terézt sem vették be a választmányi tagok közé. A képezde igazgató tanácsa s tanári kara férfiakból állott, sőt a 60-as évek közepéig egyetlen kisdedővő intézet vezetője sem volt nő. Az átalakulás rohamosan történt. 1870-ben már csaknem kizárólag nők voltak a képezdében s azóta csak kivételesen jelentkezett egy-két ifjú is, de a legtöbb még állomást sem kapott, pedig nem egy kiváló tehetségű volt közöttük, így pl. Eötvös K. Lajos, ki jelenleg Hajdumegye tanfelügyelője. A harmadik igen fontos hatása volt a Fröbel eszmék meghonosodásának az a körülmény, hogy a kisdedővás nemzetiségi politikai jellegét öntudatra hozta. Az ok csekély s látszólag véletlen volt. Ronge, a német kátholikum mozgalom ismert nevű apostola, a 60-as évek közepén Budapesten telepedett le s itt a Király-utca egyik kerti helyiségében megalkotta az első Fröbel-iskolát. Sem ő, sem hívei, kik túlnyomólag budapesti zsidó nők voltak, nem tudtak magyarul s nem az utána következő vezér, König kapitány sem. Igen természetes, hogy az általuk tisztán társadalmi úton szervezett intézetekben is német volt a nevelő s oktató nyelv. A régi képezdeből kikerült növendékeket nem használhatván, az a buzgó társulat 1869-ben új intézetet alapított, mely «Központi Fröbel gyermekkertésznöket képző intézet» név alatt ma is fennáll, bár most már teljesen megmagyarosodott. A régi képezde modern irányú buzgó férfiai, köztük különösen a kisdedővás újabb történetében oly nagy szerepet játszott P. Szathmáry Károly, e mozgalom ellenében a magyar nők szövetségét létesítették. Sennyey Pálné bárónő elnöklete alatt 1873-ban megalakult az új nőegylet, mely csakhamar saját képző intézetet állított fel, majd a már nagyrészt iniciatív munkára képtelen öreg urak által (kik között különösen Ürményi József és Simon Florent voltak a legbuzgóbbak) vezetett régi képezdet és egyesületet is csatlakozásra kényszerítvén, létrejött a Tisza Kálmánné vezetése alatt ma is működő nagy országos egyesület. Ronge egyesülete, melynek vezetését a 70-es évek közepe óta a nagy tevékenységű Rosenzweig Saphir Sarolta vette át, fokozatónként s különösen az államsegély megnyerése óta megmagyarosodott ugyan, de a küzdelem kiinduló pontja, a kisdedővás ügyének nemzeti missióval felruházása tovább is megmaradt az években, annyival inkább, mert az országgyűlésen egyes ügybuzgó férfiak, P. Szathmáry Károly, Simonyi Ernő, Madarász József s mások folyvást ezt a jelleget hangsúlyozták.

A hatvanas évek végén alakult új irányzat változatlanul maradt egész a legújabb időkig, midőn az eredeti humanisztikus irányzat ismét előtérbe lépett. Nem elvi avagy pædagogiai meggyőződés, hanem gyakorlati feltételek teremtették meg azt s igen sajátosan éppen azon egyén által, ki a kisdedővás nemzeti missiója elvének főapostola volt. P. Szathmáry Károly, ki mint miniszteri biztos éveken át körutazásokat tett új kisdedővő intézetek felállítására érdekében, lépten-nyomon tapasztalva az anyagi akadályokat, a múlt

évtized közepén maga ajánlotta azt a tervet, hogy kisebb helyeken, a hol másként nem lehetséges, pædagogiailag képzett nevelőnők helyett «olcsón beszerezhető» dajkákat állítsanak az intézetek vezetésére, melyeknek feladata ezen engedmény következtében nem lehetett többé a kisdedek öntudatos nevelése, hanem csak megóvása és alkalmi foglalkoztatása. Sikere, melyet ezen engedmény által elért, oly nagy volt, hogy életének utolsó éveiben inkább az ily «gyermekmenedékházak»-nak keresztelt szükség parancsolta intézeteket pártfogolta, mint a kisdedóvókat s az ő tekintélyére némely közművelődési egylet, különösen a szatmármegyei Széchenyi társulat, csaknem kizárólag ily intézetek felállítására gondol, bár időközben, különösen a budapesti kisdedóvó-képző intézet tanári kara már a kisdednevelés tudományos kutatását is megkezdte.

A kisdedóvásról szóló törvény is ezt a legutóbb kifejlődött irányt szentesítette. Nem egységes pædagogiai célzattal vezetett kisdedóvó intézet lesz minden kisdedóvó, csak ez tűzetik ki eszménykép gyanánt. Nagyobb községek rendes kisdedóvódát tartoznak felállítani s az állandó vagy csak nyári menedékházak ily helyeken nem engedtetnek meg. Másrészt azonban kevésbé népes vagy kevésbé vagyonos községek egyenesen utasítva vannak, hogy a nevelő intézetek helyett csak humanisztikus jellegű gyermekóvó helyeket állítsanak fel, s az állam is állíthat ilyeneket. Kifejezésre jut azonban még itt is a nemzeti irány annyiban, hogy az ily másod- és harmadrangú intézeteket vezető dajkák is kötelesek legalább magyarul tudni.

Ha tekintetbe vesszük immár azt a tényt, hogy épen a népe-sebb és vagyonosabb községekben alkalmazható leginkább a törvénynek az az intézkedése, hogy az otthoni felügyelet alatt álló kisdedek nyilvános intézetekbe jární nem tartoznak, világos, hogy a törvény által inaugurált irányzat túlnyomólag a humanisztikus felfogásnak kedvez s a mi kisdedóvóinknak főbb eredménye legalább az első évtized alatt nem a népnevelés magasabb fokra emelése lesz, mint inkább a magyar nyelv terjedése s a méltán sokszor hángsúlyozott óriási gyermekhalandóság apasztása.

Ném habozunk azonban még ebben a szakfolyóiratban sem kimondani, hogy ez az egyedül helyes irányzat. Bármennyit írtak is Comenius óta a kisdedek neveléséről, az eszmék teljes tisztázása még a messze jövőben van s minden józan pædagogus sokkal üdvösebbnek tartja jelen viszonyaink között azt, hogy a házi nevelés s különösen az anyák pædagogiai érzékének fejlesztése legyen a kisdednevelés reformjának alapja, mint hogy a plátói eszmékhez közeledve ezt a munkát is kizárólag az állam gyámkodó hatalma teljesítse. Igaz ugyan, hogy a törvény által inaugurált irány mindkét eszményképtől távol áll, de épen azért, mert főkép a gyakorlati szükségre tekint, nem præokkupál a jövő fejlődésnek, sőt az óvás humanisztikus s a tervszerű nevelés pædagogiai elvét egyaránt

hangsúlyozván, ösztönt s alkalmat ad a jövő kor eszméinek fejlesztésére, mert az a körülmény, hogy a két mód között rangfokozatot állapít meg, az anyai nevelés fontosságát épen nem alterálja.

Feltétlenül helyesnek és igazoltnak tartjuk a törvénynek azt az intézkedését is, hogy a kiseddévás ügyét vezetés és felügyelet tekintetében összekötetésbe hozta az elemi iskolákkal, de úgy, hogy ebben a nőknek is szerepet ad.

Nem foglalkozunk bővebben azzal a kulturtörténetileg fontos tényssel, hogy az 1891 : XV. t. cz. a nőknek először ad hazánkban kifejezetten közigazgatási működési kört (mert a tanítónők szerepét az iskolaszékekben s képezdei tanácsokban a törvény világosan nem mondja, csak sejteti s e szerep különben is egészen jelentéktelen). Feltételezzük azt is, hogy a műveltség jelen fejlettségi fokán csak komoly számításba alig jövő egyének kifogásolhatják ezt. De fel kellett említenünk nemcsak elvi fontossága miatt, hanem mint jellemző vonást kiseddévásunk vezetésére nézve, egyúttal óhajunkat fejezve ki, hogy ez az üdvös reform mielőbb a népoktatásügy más ágaiban is megvalósíttassék. Nem látjuk át ugyanis, mi szükség van arra, hogy az iskolaszékekbe rendes tagok gyanánt meghívott művelt nők hallgató szerepre kényszeríttessenek, midőn a népiskoláról s esetleg pl. a szegény gyermekek felruházásáról van szó.

A törvénynek ez a létező viszonyokkal szemben mutatkozó conservatív álláspontja kifejezést nyer még abban is, hogy az orvosokat csak a kiseddévókra vonatkozólag tekinti az iskolaszék vagy gondnokság rendes tagjainak. Mi szükség volt erre a félénkségre? Hogy a tisztí orvos a népiskola felügyeletében is fontos s mindenestre odavaló egyén, azt bizonyítani sem kell s a népoktatási törvény ide vonatkozó pontjának megváltoztatása nehézséget nem okozhatott volna. De a kiseddévási törvény nagyon óvatos. Különös, hogy jó-hosszasan részletezi a kiseddévó intézetek felügyelő bizottságának teendőit s csak azután említi fel a népoktatási intézeteknél felálló iskolaszékekkel összekapcsolásának eshetőségét, mintha ez csak kivétel lehetne. Pedig tudjuk, hogy iskolaszékeket s gondnokságokat mindenütt kell felállítani s tudjuk azt is, hogy csak kivételes s nagyon szörványosan előforduló eset lesz az, a hol a kiseddévó intézetre (a fentartó egyesületen kívül) más testület fog felügyelni, mint a népiskolákra.

Nem okoznak azonban semmi bajt a törvény ezen óvatosságából folyó intézkedései. Sokkal fontosabb következményeket hozott létre az óvatosság a kiseddévó-képzésre vonatkozó részben.

Ezek a következmények nemcsak helytelenek, de veszélyesek is.

A leghelytelenebb mindenesetre az, hogy az új törvény megengedte a felekezeteknek, sőt bizonyos feltételek mellett bárkinek is, hogy kiseddévóképző intézetet állítson. Elismerjük, hogy az 1868 : XXXVIII. t. cz. után, mely ugyan ezt a jogot megadta a tanítóképző intézetekre nézve, nehéz volt a helyzet. De ha tud-

jük — s nemcsak a pædagogusok, de az iskola administratiójával foglalkozók is tudják ezt keserü tapasztalatok egész özönéből, — hogy ennek a jognak megadása, a legmesszebbmenő elővigyázati intézkedések kikötése mellett is, a nevelésügy reformjának egyik legkárhuzatosabb gyengesége, melyet teljesen egyensúlyozni nem lehet s mely az egységes nemzeti nevelés elvét súlyosan megnehezíti s eszméinek érvényesülését évtizedekre dobja vissza; ha tudjuk mind ezt, merészségtől sem kellett volna visszariadnunk. Mert avagy segítettünk-e a népoktatásügyi törvény botlásán, midőn az állam kizárólagos jogát a tanítóképzésre kezéből kibocsátva, az által, hogy most egy második kivételt törvénnyel sanctionálunk s így azt megerősítjük, segítettünk-e épen itt, a politikai fontosságúnak tartott reformnál azzal, hogy az egésznek alapforrását, a nevelőnők képzését, esetleg separatisztikus hajlamú egyének kezére bíztuk? Nem helyesebb lett volna-e merész újítással ugyan, de egészen jogilag az egyedül helyes álláspontra helyezkedve kizárólag állami kisedővőképző intézeteket engedélyezni, a helyett, hogy most a másoknak tett engedélyeket a kikötések (tanterv-azonosság, tanfelügyelői jelenlét, tankönyvek engedélyezése stb.) özönével igyekezzünk ellensúlyozni, mely kikötések, miként azt a felekezeti tanítóképzők multjából elégszer tapasztaltuk, csakhamar önkényeskedő, rendőri s szeszélyes beavatkozásoknak tűnnek fel?

Engedjük meg azonban, hogy az egységes állami tanító- és kisedővő-képzés eszméje csak pædagogiai pártnézet, melynek elleneben a gondolatszabadság nagy eszméje nevében is lehet hatalmas érveket találni, nem is említve az anyagi alárendelt érveket, a megszokott társadalmi viszonyokat, a felekezetek és állam közt fennálló antagonizmust s engedjük meg ezek alapján, hogy a kisedővőképzés teljesen szabad maradhatott a szükséges pædagogiai korlátok között. Még ebben az esetben is hibáztatnunk kell a törvény jelen álláspontját, mely a népiskolai törvény mintájára, minden egyes kisedővő-képezdének képesítő jogot is ad a pædagogiai és állami érdekek veszélyére, holott azóta a középiskolai törvény már visszaszerezte az államnak legalább azt a jogát, hogy a képesítés csak az ő közegei előtt történhetik meg. A kisedővői törvény e tekintetben tehát visszaesést jelentse kulturpolitikai szempontból nem számíthat az utókor dicséretére.

Csak ily veszélyes tévedés a törvénynek azon intézkedése, midőn megengedi, hogy a képezdékbe 14 éves gyermekek is beléphetnek. Ismét a népoktatási törvényben szentesített szerencsétlen præcedens idézte ezt elő, de itt még súlyosabb a baj, mert a kisedővő képezdékben nem négy, hanem csak két év a tanfolyam. Tehát 14 éves gyermekek fognak lélektant és módszertant tanulni? Tehát 16 éves leánykákra bizzuk a kisedők öntudatos nevelését? Valóban elég lapunk szakjellegére gondolnom, hogy több szót ne szóljak s legfeljebb komolyan hibáztassam azt az engedékenységet,

mely a ma már gyökeresen megváltozott viszonyok között is 24 év óta túri, hogy a népiskolai tanítónő-képezdek is a régi slendrián mellett maradjanak csak azért, mert akkor hajdanában szükség volt még erre, avagy csak azért, mert a szerencsétlen szervezettű polgári iskolák még ma sem fejlődtek magasabbra.

De nem is folytatom tovább megjegyzéseimet. A kisededvönök s dajkák fizetésének megállapítása, a kisedednevelők jogainak és önállóságának biztosítása, a túlságos szűkre mért szünetek s más hibásan megállapított intézkedések aránylag csekélységek a most felhozott két nagy hiány mellett s a kisededvödák irányára nem döntő hatásuk.

Egészben véve — ismételjük — helyes és czélszerű az 1891: XV. t. cz. iránya és intenciói. Mint minden törvényt, ezt is javítja és köszörüli az élet és a tapasztalat. Soha meg nem becsülhető előny azonban maga az a tény, hogy a kisededvás ügyének törvény által szabályozása megtörtént s kétségtelen, hogy kulturtörténetünk bármely kutatója nem utolsó érdemeül fogja ezt beszámítani annak a férfiúnak, ki ma közoktatásügyünk élén áll s ki bizonynyal tudja azt, hogy e törvény életének egyik főmunkája, gondoskodik is arról, hogy annak végrehajtása kellő erélylyel s kellő körültekintéssel kezdessék meg.

GYÖRGY ALADÁR.

IRODALMI OKTATÁS A NÉPISKOLÁBAN.

A népiskolai magyar nyelvoktatást ép úgy, mint a középiskolait két tárgyat alkotja: az irodalmi és a nyelvtani oktatás. Jó lesz e két tárgyat már a népiskolában is megkülönböztetni egymástól és tanításuk módját külön-külön szemügyre venni.

Népiskoláink eddig sem voltak irodalmi oktatás híján; az olvasókönyv képviselte e tárgyat, de szükséges, hogy e tárgy feladatát, az eredményt, melyet általa el akarunk érni, pontosabban és határozottabban jelöljük meg, mint a hogy ez eddigelé történt; szükségesnek tartjuk, hogy a népiskolai tanterv erre nézve határozott és részletes utasítást adjon.

A népiskolai és középiskolai irodalmi oktatás végcéljaiban sok tekintetben megegyez. Mindkettő meg akarja ismertetni a növendékeket ama hatalmas alkotó szellemmel, mely ép úgy nyilvánul nagy költőink, valamint népköltészetünk örök becsű termékeiben. Csakhogy a középiskola kiszemelése terjedelmesebb, a méltatásban mélyebbre hatol, idegen költészettel való összehasonlítás által nemzeti gondolkodásunk sajátos érdemét tisztábban kiemeli és megvilágítja. A népiskola azonos, de szerényebb célokat tűz ki magának. Fiatalabb gyermekekkel lévén dolga, csak azt szemelheti ki,